

Predicativul suplimentar în ipostaze prepoziționale. O analiză a construcțiilor introduse prin *cu* și *fără*

Alina-Paula Neamțu*

**The Predicative Adjunct in Prepositional Contexts. A Survey of Structures
Introduced by *cu* and *fără***

Abstract:

Being a secondary part of sentence richly expressed in written texts and occurring in a wide range of contexts, the Predicative Adjunct has long been in the linguists' attention. A unanimously accepted fact is that it has a derivational history, being conditioned by the verb and implied in a double subordination type of relation. The Predicative Adjunct is a syntactic position obtained by abbreviation from a two-sentence utterance, expressing either a quality attributed to the Subject or the Object or a state/ an action which is simultaneous with that of the main verb (the finite). From the multiple parts of speech it can be represented by, our study focuses mainly on two prepositional contexts, *cu/ fără* + Noun, offering a detailed description of their use in literary texts and discussing the possible confusions generated in different contexts. The examples chosen were excerpted from both poetic and narrative texts, demonstrating that the Predicative Adjunct entails various stylistic effects.

Keywords: Predicative Adjunct, Prepositional Phrase, derivational structure, abbreviation, syntactic homonymy

Predicativul suplimentar a suscitat de-a lungul timpului atenția multor lingviști, acoperind o paletă bogată de contexte și primind denumiri eterogene. O constantă terminologică ține de caracterul *predicativ* al acestei poziții sintactice¹. Alte denumiri trimit la faptul că predicativul suplimentar este și un determinant al numelui, într-o structură ternară, fiind coocurent cu un verb predicativ: *atributiv*

---

* Lecturer PhD, University of Oradea, paula_nemtut@yahoo.com

¹ *Acuzativ predicativ* la H. Tiktin; *nume predicativ circumstanțial* la Maria Rădulescu; *nume predicativ secundar* la Ion Diaconescu; *nume predicativ de gradul III* la D.D. Drașoveanu; *predicativ circumstanțial* la Silvia Niță; *predicativ complex* la Pompiliu Dumitrașcu; *atribut predicativ* la Gh.N. Dragomirescu; *complement predicativ* la Dumitru Irimia, *adjunct predicativ suplimentar* la D.D. Drașoveanu; *element predicativ suplimentar* la D.D. Drașoveanu, G. Gruică, Mioara Avram, V. Hodiș, GLR, 1966; *element predicativ necesar* la D. Crașoveanu, *predicativ suplimentar* la Valeria Guțu Romalo, Iorgu Iordan și Vl. Robu, în GALR, 2005/ 2008, GBLR, 2010/ 2016.

„transformat” la Gabriela Pană Dindelegan², *atribut la distanță, atribut dislocat* la D.D. Drașoveanu și G.G. Neamțu.

În studiul de față nu ne propunem nici să comentăm multitudinea de termeni folosiți pentru a denumi această funcție controversată în gramatica limbii române, nici să realizăm vreun istoric al său, ci ne vom opri asupra unui tipar de construcție: cel prepozițional, selectând din bogatul inventar al claselor de substituție nominalele însoțite de prepozițiile *cu* și *fără*.

Istoria derivativă a predicativului suplimentar cu realizare substantival-prepozițională

Predicativul suplimentar are mai multe istorii derivative, reprezentând o funcție „obținută” în urma unor transformări variate, diferite de la o situație la alta. În literatura de specialitate, primele explicații, date în mod indirect, despre caracterul său „obținut” pot fi regăsite la Hariton Tiktin, care prefigurează existența acestei poziții sintactice noi și exemplifică, printre altele, și contexte prepoziționale. Termenul utilizat de lingvist pentru a desemna astfel de structuri este acela de *acuzativ predicativ*, care „arată ce este sau cum este obiectul pasiv al unor verbe” (Tiktin, 1945: 188).

Poziția sintactică de astăzi este atribuită de Tiktin circumstanțialului de mod, exprimând, printre altele, și calitatea: „o lucrare sau stare simultană (adică operează în același timp cu lucrarea sau starea exprimată prin verbul determinat)” (*Ibidem*: 188). Exemplele citate de lingvist pentru tipul de construcție ce ne interesează sunt: „Calul fugea *cu coama în vânt*.”, „Ea se ruga *cu mâinile întinse* spre cer.” (*Ibidem*: 188). Mioara Avram (1961: 545) subliniază faptul că, după H. Tiktin, alți cercetători (Maria Rădulescu, Silvia Niță) nu mai iau în discuție în mod special construcția cu prepoziția *cu*, trecând-o în rândul realizărilor de tip locuțional (locuțiuni adjectivale): „Se va întoarce *cu inimafrântă*., Toți copiii dumisale o așteptau *cu ochii boldiți*.” (Mihail Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă* apud Avram, 1961: 545). Autoarea argumentează că avem de-a face cu veritabile îmbinări libere de cuvinte, adjectivale determinate exprimând, fără niciun dubiu, calificarea nominalului. Astfel, la Silvia Niță (1958: 96), grupul sintactic [*cu* + substantiv] este considerat locuțiune adjectivală: „Și pasu-n urma-ți zboară c-o tainică mînie./ Ca un smintit ce cată *cu ochiu-ngălbenit*./ *Cu fruntea-nvinețită, cu fața cenușie*.” (M. Eminescu, *Amorul unei marmure*), iar la Maria Rădulescu (1957: 121–129) este interpretat în același mod: „Și eu stam *cu ochii pe jumătate înschiși*., Apoi s-a uitat *cu ochii holbați* la munteancă”.

² Vezi *Sintaxa grupului verbal*, ediția a II-a, 1999, p. 108–114.

Apariția unui predicativ suplimentar reclamă întotdeauna o reorganizare sintactică, el nefiind o funcție primară. Construcția sacu prepoziția *cu* presupune ca, în structura originală, substantivul să ocupe poziția complementului direct. Astfel, enunțul bipropozițional inițial conține două principale coordonate copulativ, iar predicativul suplimentar se obține în urma reducerii³ celei de-a doua propoziții, în care nominalul apare într-o transformare *sum pro habeo* (Diaconescu, 1989: 42⁴) și selectează prepoziția *cu*, după ce a trecut prin stadiul posesiv (cu verbul *a avea*). Pornim de la exemple: „Fata mă privește *cu ochii* triști.”, „Răspund *cu capul* plecat.”, „Copilul râde *cu gura până la urechi*.”, „Oamenii stau *cu mâinile* în buzunare”. Observăm că nominalul predicativ suplimentar nu are formă prepozițională în structura de bază (de adâncime), ci satisface valența de tranzitivitate a verbului posesiv *a avea* (nominalul denumește un obiect posedat inalienabil⁵). În procesul de derivare a predicativului suplimentar, se trece de la structura posesivă la cea cu verbul *a fi*, unde substantivul se asociază cu prepoziția *cu*, urmând apoi reducerea prin care se ajunge la structura de suprafață:

/Fata mă privește¹/și /lare *ochii* triști.²/→ /Fata mă privește¹/și /*este cu ochii* triști.²/
→Fata mă privește *cu ochii* triști.
/Răspund¹/ și /*am capul* plecat.²/→/Răspund¹/ și /*sunt cu capul* plecat.²/→Răspund
cu capul plecat.
/Copilul râde¹/ și /lare *gura* până la urechi.²/→/Copilul râde¹/ și /*este cu gura* până
la urechi.²/→Copilul râde *cu gura* până la urechi.
/Oamenii stau¹/ și /*au mâinile* în buzunare.²/→/Oamenii stau¹/ și /*sunt cu mâinile* în
buzunare.²/→Oamenii stau *cu mâinile* în buzunare.

Analizând modul de generare a predicativului suplimentar cu fenomenalizare substantival-prepozițională în acuzativ (introdus prin *cu*), Gabriela Violeta Domide (2012: 48) opinează că acesta poate proveni nu numai dintr-o structură cu două principale coordonate copulativ, ci și dintr-una cu două subordonate coordonate la fel: „(popa)

³ Transformare sintactică aplicată unei propoziții (principale/ subordonate) prin care se omite verbul *a fi* (copulativ, predicativ sau auxiliar) și conectivul (coordonator/ subordonator). Vezi D.D. Drașoveanu, 1997: 256).

⁴ „Transformarea *sum pro habeo* sau *habeo pro sum* acționează la nivelul unităților sintagmatice, producând *modificări de ordin relațional și funcțional*. *Întrebuințarea verbului a fi* în locul verbului *a avea* sau a lui *a avea* în locul lui *a fi* datează din latină și continuă, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate limbile romane. În română, acest proces este destul de frecvent și constituie un mijloc de realizare a varietății gramaticale și stilistice.” (s.n.) (Diaconescu, 1989: 42).

⁵ Comentând despre predicativul suplimentar în varianta sa prepozițională, GALR, II, 2005: 309 afirmă: „nominalul însoțit de prepoziție denumește un lucru care se află într-o relație de tip parte – întreg/ *posesie inalienabilă* cu ceea ce denumește nominalul regent” (s.n.).

se întorcea *cu buzunarele* borțoase cu marfă bună și căutată” (V. Voiculescu, *Zahei Orbul*), „A recunoscut că umbla *cu cuțite* și *fiare* la el.” (Adevărul, nr. 6552, 23 aug. 2011). Transformările specifice acestui tip sunt, după aceeași cercetătoare, în ordinea lor, următoarele:

- 1) „sum pro habeo”: „(popa) se întorcea și era *cu buzunarele* borțoase”, „umbla și era *cu cuțite* și *fiare* la el”;
- 2) coreferențialitatea subiectelor din propoziția 1 și propoziția 2;
- 3) contragerea gerunzială a propoziției 2: „(popa) se întorcea *fiindcu buzunarele* borțoase”, „umbla *fiindcu cuțite* și *fiare* la el”;
- 4) abrevierea (i.e. reducerea – s.n.);
- 5) glisarea⁶ substantivelor cu prepoziție din propoziția abreviată (2) în prima propoziție (glisarea este aplicabilă doar în cazul structurilor primare ce conțin două subordonate – „A recunoscut *că* umbla și *că* avea *cuțite* și *fiare* la el”.

Pentru realizarea predicativului suplimentar cu sens negativ, introdus prin prepoziția *fără*, justificarea provenienței sale este oarecum similară celei pentru structura paralelă formată din *cu* + nominal. Doar că a doua principală coordonată copulativ are verbul negat și, în urma reducerii ei, se creează un „joc” al prepozițiilor: *cu* este înlocuită de *fără*. Astfel, pentru enunțul „Îmi zâmbește *fără* nicio *remușcare*.”, dacă ținem cont de observațiile Gabrielei Violeta Domide, etapele derivării sunt:

- 1) verbul posesiv ocurent în P₂: *Îmi zâmbește*^{1/} și *!nu are* nicio *remușcare*.^{2/};
- 2) *sum pro habeo*: *Îmi zâmbește*^{1/} și *!nu* este *cu* nicio *remușcare*.^{2/} sau *!mi zâmbește*^{1/} și *!este fără* nicio *remușcare*.^{2/};
- 3) contragerea lui *a* ficopulativ: „Îmi zâmbește *nefiind cu* nicio *remușcare*.” sau „Îmi zâmbește *fiind fără* nicio *remușcare*.”;
- 4) reducerea și înlocuirea prepoziției *cu* prin *fără*: „Îmi zâmbește *fără* nicio *remușcare*”.

Exemplificăm prin fragmente de texte literare, unde am putut sesiza că acest tipar nu este atât de productiv precum subordonata corespunzătoare introdusă prin *fără să*. De obicei apare o singură construcție prepozițională pe lângă verb, dar coordonarea cu un adjectiv calificativ este lămuritoare în acest sens, neputând fi confundată cu circumstanțialul de mod:

⁶ Termenul a fost introdus de către lingvistul clujean D. D. Drașoveanu (1997: 267–268, 276–283) și se referă la „alunecarea” unui cuvânt (termen) pe poziția altuia, dat fiind locul liber ocurent în urma elipsei. Glisarea este condiționată de câteva elemente: 1) existența, la bază a unui R + p₂ (relație instituită la nivelul celei de-a doua propoziții), 2) verbul din p₂ să fie asemantiv (i.e. copulativ), 3) coreferențialitatea subiectelor din p₁ și p₂, 4) raport temporal de simultaneitate între p₁ și p₂, 5) acordul (pentru asociații participiali și adjectivali).

O să mă-ntind printre grămezi/ *Fără doriște, fără gând!* Și nici măcar n-o să visez/
Perechi de vorbe-alunecând. (Ana Blandiana, *Când voi fi-mbătrânit destul*)
Se duc pe Dunăre la vale./ *Grăbiți și fără de popas!* Pescarii triști ce poartă-n glas/
Tăcerea albelor spitale... (Ion Minulescu, *Pelerinii morții*)
Ca să-ajung până la tine, i-am zis morții:/ – Mergi-nainte/ Și cosește-mi *fără milă*
tot ce-i viu/ Și-mi ține calea... (Ion Minulescu, *Romanță fără muzică*)
Ca să-l feresc de tășurile reci ale nopții l-am luat, nu *fără dezgust*, și l-am pus într-o
cutie, pe masa de sub fereastră.(Gellu Naum, *Zenobia*)

Propozițiile reduse din care se poate obține un predicativ suplimentar construit cu prepozițiile *cu* și *fără* sunt, ca frecvență, principală, completivă ori atributivă (GALR, II, 2005: 187–191).

- principală:

M-am strecurat cu noaptea în cetate/ Și am prădat-o-n somn și-n vis./ *Cu brațu-*
*ntins, cu pumnu-*nchis. (Tudor Arghezi, *Psalmi*)
Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea *cu zâmbet* uneori,
când începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată [...]. (Ion
Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Mihaela Gheorghe (2009: 121) subliniază că predicativul suplimentar prepozițional rezultă din „amalgamarea unei structuri primare bipropoziționale”, adică amestecarea a două principale: [Ion stă] și [Ion este *cu pălăria* în mână.] → „Ion stă *cu pălăria* în mână.”, respectiv [Și-a făcut casa] și [casa are *două etaje*.] → „Casa și-a făcut-o *cu două etaje*.” (*Ibidem*: 121). De remarcat coreferențialitatea existentă între complementul direct (*casa*) din prima propoziție și subiectul celei de-a doua, lucru ce atrage avansarea lui S_2 în P_1 și convertirea lui în obiect direct.

- completivă directă: „Îl știam *fără lucru, fără ocupație*.” (Iordan, Robu, 1978: 643), „Mi-l amintesc pe Ion *cu părul* lung.” (GALR, II, 2005: 188); subordonata se împletește cu principala, subiectul celei de-a doua fiind avansat în poziția complementului direct al verbului principal: „Știam că nu are *lucru*, că nu are *ocupație*.” → „Știam că este *fără lucru*, că este *fără ocupație*.” → „Îl știam *fără lucru, fără ocupație*.”; „Îmi amintesc cum/ că Ion avea *părul* lung.” → „Îmi amintesc cum/ că Ion era *cu părul* lung.” → „Mi-l amintesc pe Ion cum/ că era *cu părul* lung.” → „Mi-l amintesc pe Ion *fiind cu părul* lung.” → „Mi-l amintesc pe Ion *cupărul* lung”. Identitatea subiectelor din cele două propoziții duce la reflexivizarea verbului regent: „Mihai se crede *cu nasul* mare.”, „Mihai se crede *fără cusur*.”, „Mihai se vede *cu mulți copii*.” („Mihai crede/ vede că (el/ Mihai) este *cu nasul* mare/ *fără cusur/ cu mulți copii*.”).

Și după ce ne-a așezat bunicul în gazdă, cu toată cheltuiala lui, la una Irinuca, apoi ne-a dus pe la profesor și pe la biserică, de ne-a închinat pe la icoane, și pe urmă *ne-*

a lăsat cu sănătate și s-a întors acasă, trimițându-ne din când în când cele trebuitoare.; Își ia drumul spre Humulești și *mă lasăm*areși devreme *cu lacrimile* pe obraz.; Văzând ea că nu dau răspuns de nicăieri, lasă toate în pământ și se ia după mine la baltă, unde știa că mă duc; și, când colo, *mă vede* tologit, *cu pielea* goală pe nisip, cât mi ți-i gliganul. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

- completivă secundară cu predicat nominal (*a fi* + *cu/ fără* + nominal), al cărui subiect este coreferențial cu obiectul direct din propoziția regentă; subordonata este redusă, grupul prepozițional ajungând în structura de suprafață să ocupe funcția de predicativ suplimentar: „Părinții l-au învățat *cu bani* la discreție.” (GALR, II, 2005: 190) provine din „Părinții l-au învățat să fie *cu bani* la discreție.”

- atributivă relativă cu predicat nominal (*a fi* + *cu/ fără* + nominal), subiectul acesteia și complementul direct al regentei fiind coreferențiale; se aplică, la fel ca în celelalte situații, abrevierea (reducerea) subordonatei: „Ceaiul îl bea *cu lapte*.” < „Bea ceaiul care ceai este *cu lapte*.” (GALR, II, 2005: 191)

Predicativul suplimentar introdus prin *cu* se referă, de cele mai multe ori, la subiect (în majoritatea contextelor ilustrate), dar există și cazuri în care acesta descrie și un complement direct, realizat frecvent printr-un clitic personal ori, mai puțin, prin reflexiv. Ca tipuri semantice, realizarea prepozițională (mai ales prin *cu*) îmbracă atât aspectul *rezultativ* al acțiunii desemnate de verbul regent, cât și pe cel *descriptiv* (GALR, II, 2005: 299):

Te regăsesc aceeași mare, *cu*-aceeași tragică *poveste*./ *Cu*-aceleași *vânturi* vagabonde./ *Cu*-aceeași *lună* cap de mort/ Și-aceleași *glas* care mă cheamă, –/ Deși mi-ascunde cine este. (Ion Minulescu, *Epilog*)

Mă crede *cu bani*, nenorocirea e că de fiecare dată mă întorc cu boli.(Gellu Naum, *Zenobia*)

Nici rău nu-i pare-acuma, nici bine nu... ea moare./ Vișindu-se-ntr-o clipă *cu anii* înapoi. (Mihai Eminescu, *De câte ori, iubito...*)

Îmi ie toate hainele frumușel de pe mal și *mă* lasă *cu pielea* goală în baltă.(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)(apud Avram, 1961: 541, 545)

Dintre clasele de substituție ale predicativului suplimentar prepozițional recurența cea mai mare o are substantivul, articulat sau nu, cu sau fără determinanți, alte părți de vorbire fiind accidentale întrebuințate, cum ar fi pronumele nehotărât articulat la plural *toatele*. Acesta poate fi înlocuit cu forma prototipică *toate*, fără prepoziție:

Tu unde ești? În ce gând? frunzele negre-ți căzură *cu toatele*, oarbe-n căutătură? (Nichita Stănescu, *Cântec de iarnă*) [frunzele negre căzură *toate*]

Pământul, țarina, bucatele./ Puse-n spinarea mea *cu toatele*. (Tudor Arghezi, *Cuprinsul*) (GALR, II, 2005: 304) [pământul, țarina, bucatele puse în spinarea mea *toate*]

Variația de gen și număr a termenului regent nominal antrenează totodată variația pronumelui indefinit: „Pe copiii răciți i-am trimis **cu toții/ toți** la cabinetul medical.”, „Fetele răcite au fost trimise **cu toate/ toate** la cabinetul medical”.

Se întâmplă ca predicativul suplimentar să nu fie marcat prepozițional, *cu* fiind omis din rațiuni expresive: „S-avântă pe el și pleacă./ **Păru-n vânturi, capu-n piept,** / Nu se uită înainte-i,/ Nu privește îndărăpt.” (Mihai Eminescu, *Făt-Frumos din tei*)

Tipul prepozițional [*cu* + nominal] se regăsește și în vorbirea directă, pe lângă *verba dicendi*:

„«Pentru asta ne-ar trebui bani», a spus Zenobia **cu un** remarcabil *simț* practic.” (Gellu Naum, *Zenobia*)

„— Dar bine, ghiavole, aici ți-i scăldatul? *zise* ea, **cu ochii** holbați la mine; coboară-te jos, tâlharule, că te-oi învăța eu!”

— Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, *zicea* mătușa **cu jale**, ne trezește dis-dimineată la lucru de atâția ani? (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Adjuncții predicativului suplimentar

Trebuie să observăm că toate predicativele suplimentare introduse prin *cu* sunt aproape întotdeauna însoțite de un adjectiv calificativ, propriu-zis ori participial („Stau **cu capul plecat**.”) sau de un substantiv în acuzativ cu rol atributiv ori circumstanțial („Stau **cu mâinile înbuzunare**.”) ori că substantivul face parte dintr-o grupare locuțională („Zâmbește **cu gura până la urechi**.”). Pe lângă nominal pot apărea și alți determinanți, de exemplu verb la gerunziu ori substantiv în genitiv: „mă gândesc la cei care dorm în picioare, rezemați de ușă, **cu mâna arătând** un punct precis.; Altădată, într-o anumită zi din an, **cu gesturile unui alchimist** căutam între apele oglinzii pe aceea căreia îi voi dărui gândurile mele” (Gellu Naum, *Medium*).

Discutând despre complementul predicativ (predicativul suplimentar în accepția Gramaticii Academiei și a majorității cercetătorilor) din perspectiva tipurilor structurale, Dumitru Irimia (2008: 556) tratează grupul prepozițional [*cu/ fără* + nominal + modificatori⁷] ca dezvoltat: „Tăcea acum **cu privirea pierdută în gol**” (M. Caragiale).

În fragmentele selectate de noi spre analiză, în grupul nominal extins al predicativului suplimentar este prezent cel puțin un adjectiv

⁷ Termenii subordonați nominalului sunt numiți în gramatica tradițională *determinanți*. În viziunea GBLR, 2010: 380, modificatorii includ, în primul rând, adjectivele calificative („drum *lung*”, „drum *bătătorit*”) și categoriale („drum *principal*”), dar și alte tipuri de cuvinte (adjective pronominale de întărire: „drumul *însuși*”; numerale ordinale: „drumul *al doilea*”; adverbe: „drumul *deazi*”; verbe la gerunziu: „drumuri *intersectându-se*”; sintagme prepoziționale: „drumuri *de fier*”, substantive proprii cu rol denominativ: „drumul *Expres*”) sau propoziții relative („drumul *care nu duce nicăieri*”).

calificativ ori un substantiv cu prepoziție în acuzativ. Nominalul denumește, în general, părți ale corpului (*bărbie, cap, creștet, față, gură, mână, ochi, talpă* etc.), gesturi, reacții afective (*lacrimi*) ori stări (*așteptare, liniște, seriozitate*), ba chiar animale (*cărăbuș, șarpe*) etc.:

Femeia a trecut pe platformă, privește spre mine, eu stau **cu fața lipită** de fereastră.; [...] mă gândesc la toți cei care, în noapte, așteaptă **cu o așteptare activă**.; Urâsc mai presus de toate oamenii care **cu o teribilă seriozitate** țin în mână chinuitoarea sete de cunoaștere a altora [...]; Ne vom plimba **cu gesturi prelungi** ca ale statuilor.; o imensă femeie pieptănându-se **cu gesturi încete**; Am scris un poem care ne face să umblăm lin, să privim totul **cu o liniște înspăimântătoare**.; Extaz de la 19 ani, când, **cu capul amețit** de tutun și de versuri, credeam, întins pe canapeaua din camera mea, într-o amețelă furtunoasă.; [...] mă gândesc la omul care se roagă **cu lacrimi în ochi**.; M-am culcat de multe ori **cu capul descoperit** în bătaia lunii pline. (Gellu Naum, *Medium*)

Fereastra s-a deschis spre întuneric/ cei morți sunt vii au prapuri de cârpe și de oase/ sunt oportuni pentru eternitate/ **cu șarpele în sân** la confruntarea umbrelor (Gellu Naum, *(n)AUM în ploaie*)

Eu ședeam pe o scară de ciment/ **cu niște cărăbuși pe față** (Gellu Naum, *Anotimp*)
Vorbesc și eu, îngână, **cu ochii** pe jumătate *închiși*, femeia. (M. Sadoveanu, *Baltagul* apud Mihaela Secrieru, 2001: 115)

Pătrunde trist **cu raze recil**/ Din lumea ce-l desparte/ În veci îl voi iubi și-n veci/ Va rămânea departe. (Mihai Eminescu, *Luceafărul*)

Că nu mai vrei să te arăți/ Lumină de departe./ **Cu ochii tăi întunecați!** Renăscători de moarte! (Mihai Eminescu, *S-a dus amorul*)

Termenii condiționați ai predicativului suplimentar

Acceptând fenomenul dublei subordonări a predicativului suplimentar, atât față de verb, cât și față de nume, sesizăm construcția lui nu doar pe lângă verbe la moduri predicative, ci și pe lângă o formă nepersonală, de exemplu infinitiv (mai rar), gerunziu sau participiu. Așa cum se subliniază și în GALR, II, 2005: 297, apariția unui predicativ suplimentar nu este condiționată de calitatea predicativă a verbului (de predicat enunțiativ), acesta putând avea orice formă de mod, timp și diateză.

Cam pe după miezul nopții, văzând că moș Bodrângă ne-a părăsit, începem și noi *a ne strecura* câte unul, unul, spre gazdă; eu, **cu sânul** încărcat de pere uscate și c-un bostan mare, ce mi l-a dat crâșmărița, căci pe cât era de frumoasă, pe atâta era și de darnică, mititica!...; Așa și lingurarii noștri: cântau acum îndrăcit pe ogor, *șezând* în coada sapei, **cu ochii** păinjenii de-atâta uitat, să vadă nu le vine mâncarea dincotrova? Și *scăpând* eu **cu obraz** curat, îmi iau traista cu blidele, pornesc spre sat.; [...] chiar mai dinioarea l-am văzut *umblând* prin târg, **cu cotul** subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria.; Toate acestea le privea biata mamă, *uitată cu mâinile* subsuoară, cum e omul necăjit, de după un dâmb din prund, aproape de mine.

— Poate c-au luat strigoaicele mana de la vaci, mămucăi, ziceam eu, *șezând* închincit și **culimba** scoasă afară dinaintea mamei, jos lângă oale.

— Așa, cumnată dragă, zise mătușa Măriuca, *strângând cu nedumerire* din umere, când se punea la masă. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Apoi, *întins* pe spate **cu ochii deschiși**, mi-am amintit de o broscuță verde și lucioasă.; o somieră de sîrmă *rezemată* de perete, **cu picioarele în sus**. (Gellu Naum, *Zenobia*)

Și-n portul blond bătrânii mateloți/ Par niște blonzi copii, înfiorați/ De cântecele brunilor piloți,/ *Încremeniți cu mâinile* pe roți. (Ion Minulescu, *Romanță nordică*)

O situație cu totul atipică este construcția unui predicativ suplimentar după un adjectiv gerunzial, „Să mai salut o dată colibe din vale./ *Dorminde cu un aer* de pace, liniștiri” (Mihai Eminescu, *Din străinătate*).

Interesantă este construcția predicativului suplimentar cu prepoziție într-o structură în care unul dintre termenii condiționați este un substantiv postverbal (infinitivul lung sau un derivat progresiv), nu verbul prototipic:

[...] mă gândesc la somnambului care la ora asta, desigur, își fac *plimbarea* obișnuită, **cu pleoapele** ușor strânse, **mâinile** întinse, **pasul** tăcut.” (Gellu Naum, *Medium*) [în construcția verbală: „Se plimbă *cu pleoapele* strânse, *cu mâinile* întinse, *cu pasul* tăcut.”; în construcția nominală: „Își fac *plimbarea cu pleoapele* strânse...”⁸]

Mă atrage din ce în ce mai mult această *călătorie* de ore și de ore, **cu ochii legați**, într-o direcție necunoscută [...]. (Gellu Naum, *Zenobia*) [în construcția verbală: „Călătoresc ore și ore *cu ochii* legați.”; în construcția nominală: „această *călătorie cu ochii* legați”⁹]

Un predicativ suplimentar introdus prin *cu* putem întâlni, în mod atipic, chiar și după o structură copulativă¹⁰, în cazul nostru *a fi* + adverb: „*Era bine* acolo, pe asfalt, **cu ochii închiși**.”(Gellu Naum, *Zenobia*), cu toate că un astfel de tipar e mai productiv atunci când se realizează adjectival și ca nume predicativ, și capredicativ suplimentar („Plăcintele sunt *bune calde*.”, „Oamenii sunt *frumoși zâmbitori*.”).

Predicativul suplimentar în coordonare

Atunci când are caracter multiplu, predicativul suplimentar apare în coordonare copulativă sau prin juxtapunere, pe lângă același verb orbitând câte două sau trei structuri construite identic:

⁸Există riscul confundării unui astfel de predicativ suplimentar cu atributul prepozițional dacă nu ținem cont de istoria sa derivativă. Vecinătatea determinantului prepozițional și apariția imediată a unui adjectiv calificativ pe lângă substantiv (*plimbare obișnuită*) trimit la funcția atributivă, mai ales că cei doi subordonați, adjectivul și substantivul, par a fi coordonați. În ceea ce ne privește, susținem, în exemplul dat, poziția sintactică de predicativ suplimentar.

⁹Aceeași confuzie între cele două funcții sintactice este posibilă și în exemplul citat. Considerăm, totuși, că avem de-a face cu același predicativ suplimentar.

Discutând despre construcțiile nominalizate, în care poate apărea și un substantiv postverbal în ipostaza de termen condiționant al predicativului suplimentar, Gabriela Violeta Domide (2012: 59–61) exemplifică mai ales construcții cu „prepozițiile” calității (de exemplu, *de*) sau cu substantive al căror caz este nemarcat, printre acestea neregăsindu-se vreun predicativ suplimentar introdus prin *cu*.

¹⁰A se vedea mai multe exemple la Gabriela Violeta Domide (2012: 121–124).

Ne aşezarăm pe proţapurile carelor **cu bărbiile** înălţate **şi cu ochii** rotunzi. (Mihail Sadoveanu apud Maria Gabrea, 1962: 145)

Iar Oşlobanu, cu ciobotele dintr-o vacăşi cu talpele din alta, viind mai în urma tuturor, numai ce-lvedem căse pun**cu creştetul** pe pat **şi cu talpele** în grindă, aşă încălţat şi îmbrăcatcum era. (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

[...] mă năpădea o seninătate uriaşă, mă aflam poate în paradis. De obicei mă dezmeticeam greu şi ieşeam printre oameni **cu paradisul** în cap, ca o căciulă,**cu ochii** împăienjeniţi; umblam pe poante **cu lăbuşele** îndoite de la încheieturi, **cu capul** bine înţepenit pe gît, **cu ochii daţi peste cap** printr-un parc.” (Gellu Naum, *Zenobia*)

Interesante sunt apariţiile predicativului suplimentar prepoziţional în context cu verbe la gerunziu ce par a ocupa aceeaşi funcţie sintactică şi dau impresia unui raport de coordonare; cu toate acestea, izolarea grafică a gerunziului dezambiguizează structura şi o plasează la nivelul unei determinări circumstanţiale (de timp în exemplul de mai jos): „Odată ajunşi aici, v-aş sfătui să vă opriţi o clipă şi să recapitulaţi, *trecînd* uşor cu vârfurile celor zece degete de la mâini, **cu ochii închişi**, peste pagini.” (Gellu Naum, *Zenobia*) [„să recapitulaţi, în timp ce treceţi uşor cu vârfurile celor zece degete, şi **să fiţi cu ochii închişi**”].

Gerunziile care nu aparţin aceleiaşi sfere semantice cu a formei verbale personale nu pot fi interpretate ca modale, ci tot ca predicative suplimentare. În exemplul următor, construcţia prepoziţională se coordonează cu o multitudine de gerunzii, toate ocupând o unică poziţie sintactică. Un singur determinant al verbului este complement comparativ, primul în ordinea coordonării, celelalte sunt predicative suplimentare: „păstorii-militari mergeau ca în delir, **cu frunşile** spre cer, *fluierând, ţipând, chiuind, gemînd, mieunînd, icnind, lătrînd*. Mergeau **cu ochii** în sus, halucinaţi, *imitînd* păsările şi vîntul şi frunzele” (Gellu Naum, *Zenobia*).

Alteori, predicativul suplimentar se grupează cu diferite circumstanţiale, mai ales cu cele de mod, cu care este adesea confundat şi din cauza dependenţei lor verbale. Şi de data aceasta, contextul furnizează elementele dezambiguizatoare, predicativul suplimentar fiind generat dintr-un nume predicativ prepoziţional. În enunţul pe care îl ilustrăm, modalul stă pe lângă un verb predicativ, fiind antrenat în fenomenul negaţiei de constituent, în timp ce predicativul suplimentar se asociază auxiliarului predicativ *a fi* negativ în structura originală. Suntem, aşadar, în faţa unei *false* coordonări, iar determinările evidenţiate cu italice fac parte din enunţuri distincte: „mi-aş cumpăra tutun irlandez, pentru pipă, *nu aşa, în mizerie*, **cu cizmele** sparte şi **cu ciorapii** uzi şi îngheţaţi, nu vezi? nu sînt bun de nimic.” (Gellu Naum, *Zenobia*) [„mi-aş cumpăra tutunnu *asa, în mizerieşinu* aş fi **cu cizmele** sparte şi **cu ciorapii** uzi şi îngheţaţi”].

Un aparent modal se coordonează cu un predicativ suplimentar prepoziţional, însă tocmai apariţia predicativului lămureşte valoarea sa

reală, necircumstanțială, aceea de substitut adjectival (pro-adjectiv): „Șoferul adormise la volan și conducea *așa*, **cu ochii închiși**.”(Gellu Naum, *Zenobia*) [„Conducea *așa*.” = neatent, imprudent, unde *așa* este tot un predicativ suplimentar].

Tot în coordonare, predicativul suplimentar se poate combina cu diverse construcții comparative: „stăteam *ca o piatră* sau *ca o creangă* sau *ca o sălbăticiune*, **cu simțămintele** unei pietre, ale unei crengi sau ale unei sălbăticiuni, într-o participare deplină și activă.”(Gellu Naum, *Zenobia*)

În textele descriptive, unde predicativul suplimentar îmbracă nenumărate forme și valențe expresive, acesta se multiplică, iar structurile introduse prin prepoziția *cu* se coordonează, prin juxtapunere, cu adjective calificative (propriu-zise și/ sau participiale) ori cu subordonata corespunzătoare de aspect negativ.

Rătăcitor, cu ochii tulburi/ *Cu trupul* istovit de cale/ Eu cad neputincios, stăpâne./ În fața strălucirii tale. (O. Goga, *Rugăciune*)

Ochii îl priveau mereu *nemișcați*, **cu** aceeași *umbră* de spaimă. (Liviu Rebreanu, *Răscoala* apud Stati, 1972: 133)

Am dus-o pe Zenobia în scobitura digului și am viermuit acolo, nu știu cât timp, *fără să nespunem o vorbă*, *înținși* umăr la umăr, **cu fețele** sprijinite de pământul umed al alveolei aceleia. [am viermuit acolo și *nu ne-am spus o vorbă* și *eram înținși* umăr la umăr și **eram cu fețele** sprijinite...]

[...] m-am tîrît cu greu pînă la sofa, m-am poticnit de cîteva ori, și m-am întins acolo *cît eram de lung*, **cu fața** spre ei.; Vorbea *calmă*, **cu o voce tăioasă**, de nesuportat.

Dar covrigarul își număra *liniștit* banii, **cu spatele** la mine, nu-mi dădea nici o atenție.; omul acela continua să doarmă *tihnît*, **cu fața** în sus, dormea **cu fața** spre ușă, *ghemuit* pe o masă albastră(Gellu Naum, *Zenobia*)

Acumularea de predicative suplimentare cu aceeași realizare morfologică ori chiar diferită este cu atât mai expresivă, cu cât se folosește adesea în caracterizările unor personaje, nu doar în pasajele descriptive. Cel mai frecvent se combină un predicativ suplimentar adjectival cu unul prepozițional; ba mai mult, se întrebuițează concomitent ambele prepoziții în marcarea poziției sintactice (*cu* și *fără*):

Azi, ca un sfânt dintr-o icoană veche./ *Blîndîmi răsai***cu fața** ta blajină./ *Cu zîmbet* bun, **cu ochi** cuminți și limpezi. (O. Goga, *Dascălul*)

[...] așa că ieri mergeam pe stradă proaspăt *bărbierit*, **fără bandaj** la mîină și **cu ciorapi** curați, iar o față s-a ținut după mine vreun ceas, pe stradă.

Peste cîteva săptămîni, cînd începusem să mă refac, a venit să mă vadă o domnișoară [...], m-a găsit *ultrajegărit*, **cu burta** umflată de cartofi [...].

Mi-e frig, deși mă aflu la adăpost, *ghemuit* ca o maimuță tristă și bătrîna, aici, în odaia mea, **cu hîrtiile** astea în față.

[...] bătrînul n-a scos o vorbă, îl vedeam bine, zăcea pe spate **cu ochii** larg deschiși și *senin și liniștit*, ca unul care și-a încheiat socotelile.

M-am gândit o clipă la Zenobia [...] stătea *cuminte*, *cu mâinile* în poală.(Gellu Naum, *Zenobia*)

În alte combinații, predicativele suplimentare duble nu mai sunt coordonate: „Alături de mocirlele uscate/ ies pomii *toți cu trunchiurile-n floare*.” (Nichita Stănescu, *Primăvara*)

Confuzia cu alte poziții sintactice. Omonimia și ambiguitatea sintactică în construcții substantival-prepoziționale cu predicativ suplimentar

Nu de puține ori suntem puși în dificultate atunci când avem de încadrat sintactic o construcție sau alta. Și tocmai fiindcă prepozițiile *cu* și *fără* dezvoltă sensuri circumstanțiale diferite, predicativul suplimentar introdus prin oricare dintre ele poate fi greu de identificat ori de disociat de un circumstanțial anume. Astfel, unele grupuri prepoziționale dependente de același verb nu actualizează funcția de predicativ suplimentar, ci una circumstanțială. A se compara enunțurile (a) și (b) cu enunțurile (c) și (d):

(a) „Ioana merge peste tot *cu câinele* după ea.”: circumstanțial sociativ, subiectul asociindu-și o ființă pentru săvârșirea acțiunii (*ea și câinele merg peste tot*).

Sociativul se raportează întotdeauna la subiect ori la complementul de agent „doar în construcțiile în care verbul predicat nu este la forma pasivă, întrucât el exprimă asocierea la îndeplinirea unei acțiuni sau la experimentarea unei stări” (GALR, II, 2005: 309).

(b) „Ioana merge *cu mașina* peste tot unde are treabă.”: circumstanțial instrumental, subiectul având nevoie de un mijloc pentru realizarea acțiunii (*mașina asigură mersul/ deplasarea*);

(c) „Fie vară, fie toamnă, Ioana merge peste tot *cu umbrela* după ea.”: predicativ suplimentar; chiar dacă nominalul prin care se realizează denumește un instrument, structura de bază din care se generează estetică pentru predicativ (*umbrela* nu asigură deplasarea, ci este prezentă ca obiect alienabil în momentul săvârșirii acțiunii: „Maria merge și *are umbrela* după ea.” → „Maria merge și *este cu umbrela* după ea.” → „Maria merge *fiind cu umbrela* după ea.” → „Maria merge *cu umbrela* după ea.”);

(d) „Ioana merge *cu părul* despletit la serviciu.”: predicativ suplimentar, nu circumstanțial de mod, întrucât structura prepozițională descrie subiectul în momentul realizării acțiunii („merge la serviciu și are *părul* despletit”); mai mult, grupul prepozițional poate fi echivalat cu adjectivul participial care apare ca determinant (modificator) pe lângă nume: „Ioana merge *cu părul despletit*.” = „Ioana merge *despletită*.”).

Cel mai frecvent se confundă predicativul suplimentar cu circumstanțialul de mod. Multe grupuri prepoziționale permit

echivalarea cu un adverb, ceea ce ne scoate din zona omonimiei sintactice. În următoarele exemple, una dintre construcții ocupă funcția de predicativ suplimentar, cealaltă e susceptibilă de a fi tratată drept circumstanțial de mod (de observat că același substantiv e folosit prima dată la singular, a doua oară la plural, pe lângă același tip de verb (de mișcare)):

Și ancorele grele/ Apar **cu ghearele**-nclăștate./ Ca niște fiare-nfometate.../ Și bricul alb se mișcă-alene/ **Cu grația** unei sirene. (Ion Minulescu, *Spre insula enigmă*)
 Tu vii **cu grații** de Madonă sau de Fecioară bizantină și pleci **cu gesturi** de bacantă, stigmatizată de păcate. (Ion Minulescu, *Strofe pentru zăpadă*)

Dacă la prima sintagmă și la ultima procesul de derivare e clar, la cea de-a doua nuanța modală nu poate fi negată, având în vedere sinonimia cu adverbul, dar și vecinătatea altui adverb, necoordonat cu el: „Se mișcă *alene*/ **Cu grația** unei sirene” („Bricul alb se mișcă **grațios**.”, unde *grațios* are aceeași formă și ca adjectiv calificativ (masculin/ neutru singular), și ca adverb). Mai mult, trecerea substantivului regent la plural permite variația sinonimului: „Bricurile albe se mișcă **grațioase**.”, ceea ce duce spre interpretarea grupului prepozițional ca predicativ suplimentar în virtutea acestei echivalări semantice. Dar e posibil și să spunem „Bricurile albe se mișcă **grațios** *precum o sirenă*.”, situație în care circumstanțialul de mod este evident.

În a treia sintagmă, substantivul însoțit de prepoziție poate fi înlocuit de adjectivul derivat al numelui (*grație* > *grațioasă*), urmat iarăși de o structură comparativă: „Tu vii **grațioasă** *ca o Madonă* sau *ca o Fecioară bizantină*.”

Oscilantă este interpretarea sintactică și în contextul următor, unde ambele tipuri de construcții apar (*cu/ fără* + nominal): „Acele se învârt **cu hărnicie**./ Arătând mereu ceva de neprivit./ Orele au căzut de mult./ Acele aleargă **fără sfârșit**/ Și dezorientat, când și când./ Cucul apare...” (Ana Blandiana, *În satul în care mă-ntorc*). Ambele pot avea corespondent un adverb sau un adjectiv, nu neapărat derivate substantivale: „Acele se învârt **cu hărnicie, fără sfârșit**.” (*neconținut, încontinuu, la nesfârșit* = adverbe sau *neobosite, neostoite, harnice* = adjective).

Tot ca modal se poate aborda și grupul prepozițional din versurile: „Du-mă-n țara/ În care palmierii – stăpâni peste pustiu –/ **Cu brațele deschise** ne vor primi-n Sahara.” (Ion Minulescu, *Acelei care va veni*), existând o compatibilitate semantică între verb și nominal, deși nu excludem varianta predicativului suplimentar: „Palmierii ne vor primi **cu brațele deschise**.” (*deschis, ospitalier* trimițând spre adverb, așadar spre circumstanțial). Către soluția unui predicativ suplimentar ne îndreaptă și prezența, în imediata apropiere, a unui substantiv descriptiv,

calificativ (*stăpâni*): „Palmierii sunt *stăpâni* peste pustiu și au *brațele deschise*/ sunt *cu brațele deschise*.” (= primitori).

Mai clar apare circumstanțialul de mod în enunțul: „Pe urmă m-am plictisit, ei s-au oprit din joc, Dragoș mi-a făcut un semn de salut, *cu mâna* la căciulă [...]”(Gellu Naum, *Zenobia*), unde substantivul în acuzativ descrie modalitatea de a saluta (ținând mâna la căciulă și nu făcând, de exemplu, o plecăciune ori dând din cap).

Al doilea tip de circumstanțial cu care poate fi confundat predicativul suplimentar introdus prin *cu* este cel instrumental: „Trei cruci, pe marginea șoselei./ *Cu gesturi* largi de mâini bolnave./ Opresc din drum pe călători.” (Ion Minulescu, *La umbra crucilor de lemn*). Deși substantivul se poate referi la prezența unei stări a subiectului în timpul realizării acțiunii („Trei cruci opresc din drum pe călători și au *gesturi* largi.”), el poate totodată trimite la instrumentul prin care acțiunea se îndeplinește („Trei cruci opresc din drum pe călători *cu ajutorul/ prin intermediul gesturilor* largi.”).

Circumstanțialul concesiv cu aspect negativ (construit cu prepoziția *fără*) se poate greu distinge de predicativul suplimentar în lipsa vreunui corelativ adverbial dezambiguizator ori a altui element contextual.

N-am fost decât doi călători cu trenul./ ce ne-am urcat în tren *fără tichete*/ Și *fără* nici un alt *bagaj* decât refrenul/ Semnalului de-alarmă din perete!... (Ion Minulescu, *Romanță negativă*)

Oprește-mă!.../ Nu mă lăsa/ Să te sărut./ Căci gura mea/ Sărută *fără*... „*va urma*”.
(Ion Minulescu, *Romanța ultimului sărut*)

– Ce te legeni, codrule./ *Fără ploaie, fără vânt*./ Cu crengile la pământ? (Mihai Eminescu, *Ce te legeni?*...)

În exemplele citate, grupurile prepoziționale pot reprezenta în egală măsură oricare dintre cele două poziții sintactice: concesiv („*Totuși* ne-am urcat în tren *deși nu aveam tichete* și (*deși*) *nu aveam niciun alt bagaj decât refrenul*.”; „Gura mea *tot* sărută *deși nu există un «va urma»*.”, „*Tot* te legeni, *deși nu e ploaie și nici vânt*.”) sau predicativ suplimentar („Ne-am urcat în tren și *nu am avut tichete și alt bagaj decât refrenul*.” → „Ne-am urcat în tren și *nu am fost cu tichete și cu alt bagaj decât refrenul*.”, respectiv „Gura mea sărută și *nu are un «va urma»*.” → „Gura mea sărută și *nu este cu un «va urma»*.”, „Te legeni și *nu ai ploaie, nici vânt*, dar ești *cu crengile* la pământ.”, unde prezența sintagmei *cu crengile* trimite la un predicativ suplimentar).

Confuzii se pot produce și între predicativul suplimentar și circumstanțialul sociativ. Într-un exemplu citat de GALR, II, 2005: 304 la realizarea prin grup prepozițional a unui predicativ suplimentar: „Vă credeam *cu ele* la mare.”, credem că este totuși vorba de un circumstanțial, acesta exprimând asocierea. Mai mult, dacă recuperăm întreaga structură de adâncime, vom sesiza că *a fi* apare cu valoare

predicativă, situând acțiunea în spațiu (prin circumstanțialul de loc ocurent): „Credeam că sunteți *la marecu ele*.” (vă aflați/ găsiți), iar sensul prepoziției *cu* este acela de *împreună cu, laolaltă cu*.

Nu orice reducere trebuie considerată fără tăgadă predicativ suplimentar. De exemplu, și în următorul context recunoaștem, aparent, după istoricul ei, o construcție cu predicativ suplimentar: „Nici rău nu-i pare-acuma, nici bine nu... ea moare,/ Visându-se-ntr-o clipă *cu anii* înapoi.” (Mihai Eminescu, *De câte ori, iubito...*). Dar dacă analizăm cu atenție configurația structurii originare, constatăm că avem un *a fi* predicativ: „Ea visează că (ea) *este-ntr-o clipă înapoi cu anii*”. Ba mai mult, exprimând existența în timp și în spațiu, verbul *a fi* se contruiește cu circumstanțiale, unul de timp (*-ntr-o clipă*), altul de loc (*înapoi*), iar sintagma introdusă prin *cu* este, din punctul nostru de vedere, un circumstanțial de relație (limitativ).

O altă posibilă confuzie a predicativului suplimentar prepozițional se produce și cu atributul tocmai din cauza topicii, atributul fiind, de cele mai multe ori, în imediata apropiere a numelui: „Pe-un pat alb ca un lînțoliu zace lebăda murindă,/ Zace palida vergină *cu lungi gene, voce blândă*.” (Mihai Eminescu, *Epigoni*). Dacă urmărim structura inițială, aceasta ne trimite în mod evident spre funcția de predicativ suplimentar: „Palida vergină zace și *are lungi gene, voce blândă*.” → „Palida vergină zace *cu lungi gene, voce blândă*”.

Topica și punctuația

În ceea ce privește topica predicativului suplimentar introdus prin *cu*, acesta stă, de regulă, după verbe, indiferent de caracterul simplu ori multiplu al acestuia. Există însă și situații când este tematizat, fiind plasat în capul enunțului și izolat grafic, dând impresia unui atribut circumstanțial, mai ales când, pe lângă același verb, apar mai multe predicative suplimentare construite diferit. Acest aspect se poate întâlni îndeosebi în textele poetice ca fapt de stil:

- postpus verbului:

Din valurile vremii, iubita mea, răsai/ *Cu brațele* de marmur, *cu părul* lung, bălai.
(Mihai Eminescu, *Din valurile vremii*)

Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare,/ Prin aerul cel roșu, femei trec *cu-arme-n braț*,/ Cu păr bogat și negru ce pe-umeri se coboară. (Mihai Eminescu, *Împărat și proletar*)

- antepus verbului, tematizat:

Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,/ *Cu zâmbetu-vă rece*, de milă părăsit,/ *Cu mintea* de dreptate și bine răzătoare,/ *Cu umbra* voastră numai, puteri îngrozitoare,/ La jugu-i el silește pe cei ce l-au urât. (Mihai Eminescu, *Împărat și proletar*)

*Cu sfiala lui senină/ Mi-a trecut cucernic pragul./ Ca un sol din altă lume/ Zîmbitor
pășea moșneagul. (O. Goga, Mi-a bătut un moș la poartă)*

Cu grele răsuflete apele dorm./ Pe lanuri dorm spicele grele. (O. Goga, Dimineața)

*Cu fruntea-n țărână, plângând azi ne vezi./ Din slavă, cerescule soare. (O. Goga,
De la noi)*

*Trei zile-implinite/ Și-a grijit amarul./ Cu obraji-n palmel/ A vegheat crășmarul. (O.
Goga, Ion Crășmarul)*

Concluzii

Atunci când dorim să oferim detalii ori informații esențiale pentru cunoașterea unei realități extralingvistice, inserăm în enunțurile noastre predicative suplimentare, inclusiv prepoziționale. Considerat un „constituent sintactic necesar” (Irimia, 2008: 555), această poziție sintactică nu este întotdeauna indispensabilă în comunicare, ea putând fi omisă. Totuși, prezența ei poate aduce un plus de expresivitate în descrierea unui persoane, a unui obiect, a unui fenomen etc., iar asocierea mai multor structuri cu realizare morfologică diferită potențează stilistic textul:

*Și pasu-n urma-ți zboară c-o tainică mînie./ Ca un smintit ce cată cu ochiu-
ngâlbenit./ Cu fruntea-nvinețită, cu fața cenușie/ Icoana ce-a iubit. (Mihai
Eminescu, Amorul unei marmure)*

*Ș-atuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci./ Cu ochii mari în lacrimi, cu mâni
subțiri și reci. (Mihai Eminescu, Departate sunt de tine...)*

*Întoarse încă o dată capul în direcția tramvaiului, apoi porni hotărât cu pași mari,
ținându-se pe lângă ziduri. Atunci cuminte, fără grabă, începu să înainteze. Porni
atunci la drum, resemnat, cu haina sub braț, cu pălăria trasă pe frunte. Începu să
privească uluit, aproape cu respect, arborii înalți, zidul de piatră acoperit cu iederă,
și pe nesimțite îl cuprinse o infinită tristețe. (Mircea Eliade, La țișănci)*

REFERINȚE:

- * *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei RSR, 1966.
- ** *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei, 2005.
- * *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.
- Avram, Mioara, *În legătură cu discuția asupra „numelui predicativ circumstanțial”*, în LR, X, nr. 6, p.539–551, 1961.
- Crașoveanu, D., *Considerații asupra elementului predicativ suplimentar*, în AUT, VIII, 1970, p. 225–230.
- Diaconescu, Ion, *Complementul calității*, în LR, IX, nr.2, 1960, p. 14–19.
- Diaconescu, Ion, *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- Domide, Gabriela Violeta, *Predicativul suplimentar – funcție sintactică eterogenă*, teză de doctorat susținută la Facultatea de Litere, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca, 2012, 268 p., coordonator științific prof. univ. dr. habil. G. G. Neamțu

- Dragomirescu, Gh., „Atributul predicativ” în limba română, în LL, VI, 1962, p. 99–121.
- Drașoveanu, D.D., *Despre elementul predicativ suplimentar*, în CL, XII, nr.2, 1967, p. 235–242.
- Drașoveanu, D. D., *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium.
- Gabrea, Maria, *Probleme de teorie și analiză gramaticală*, în LL, VI, p. 133–146, 1962.
- Gheorghe, Mihaela, *O introducere în sintaxa modernă a complementelor*, Brașov, Editura Universității Transilvania, 2009.
- Guțu Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
- Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
- Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom, 2008.
- Neamțu, G. G., *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- Neamțu, G. G., *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și... distincții*, ediția a II-a revăzută, adăugită și îmbunătățită, Pitești, Editura Paralela 45, 2007.
- Niță, Silvia, *Predicatul circumstanțial*, în LR, VII, nr. 4, p. 93–98, 1958.
- Pană Dindelegan, Gabriela, *Sintaxa grupului verbal*, Brașov, Editura Aula, 1999.
- Rădulescu, Maria, *Numele predicativ circumstanțial*, în SG, II, 1957, p. 119–121.
- Rădulescu, Maria, *Tot despre numele predicativ circumstanțial*, în LR, VII, nr.6, 1958, p. 76–80.
- Secrieru, Mihaela, *Cumul de funcții sintactice în limba română („elementul predicativ suplimentar”)*, Iași, Editura Universității A. I. Cuza, 2001.
- Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1972.
- Șerban, Vasile, *Sintaxa limbii române – curs practic*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1970.
- Tiktin, Hariton, *Gramatica română. Etimologia și sintaxa*, București, Editura Tempo, 1945.

Izvoare

- Arghezi, Tudor, *Cuvinte potrivite. Flori de mușegai*, București, Editura Jurnalul Național/ Art, 2011.
- Blandiana, Ana, *Cele patru anotimpuri. Proiecte de trecut*, București, Editura Art, 2012.
- Creangă, Ion, *Amintiri din copilărie. Povești. Povestiri*, București, Editura Curtea Veche, 2009.
- Eliade, Mircea, *La țigănci. Pe strada Mântuleasa. În curte la Dionis*, București, Editura Jurnalul Național/ Art, 2011.
- Eminescu, Mihai, *Poezii*, București, Editura Jurnalul Național/ Litera, 2010.
- Goga, Octavian, *Poezii*, București, Editura Litera, 2010.
- Minulescu, Ion, *Romanțe pentru mai târziu*, București, Editura Litera, 2009.

Naum, Gellu, *Zenobia*, București, Editura Humanitas, 2003.
Naum, Gellu, *Proză*, Iași, Editura Polirom, 2012.
Naum, Gellu, *Poezii*, Iași, Editura Polirom, 2011.
Stănescu, Nichita, *Ordinea cuvintelor*, București, Editura Cartea Românească, 1985.

